

MODALITĂȚI DE DEZVOLTARE PERSONALĂ/EMOȚIONALĂ LA ELEVII CU CĂS PRIN MINI PROIECTE EDUCAȚIONALE/INOVATIVE

“SPUNE CE SIMȚI! BORCĂNAȘUL CU EMOȚII PENTRU COPII SPECIALI”

Profesor psihopedagog, dr. Văetiși Lorena,
Școala Gimnazială Specială-Centru de Resurse și Documentare privind Educația
Incluzivă/Integrată

Descrierea proiectului

Proiectul ***“Spune ce simți! Borcănașul cu emoții pentru copii speciali”*** a fost un real succes cu toate provocările pe care le-am avut în această perioadă dificilă pentru noi toți. El a avut ca scop articularea unor instrumente și metode pentru dezvoltarea inteligenței emoționale și gestionare eficientă a emoțiilor la elevii cu dizabilități, adaptate potențialului lor de dezvoltare.

Comunitatea în care a fost implementat proiectul a fost constituită din elevi cu deficiențe asociate, provenind din familii vulnerabile, cu risc educațional, din cadrul Școlii Gimnaziale Speciale – Centru de Resurse și Documentare privind Educația Incluzivă/Integrată din Cluj-Napoca.

Ideea centrală inovatoare a acestui proiect a constat din adaptarea modalităților de antrenare a inteligenței emoționale la copiii cu dizabilități asociate, ținându-se cont de caracteristicile lor psiho-educaționale.

Proiectul a dorit ca elevii să învețe să-și exprime emoțiile într-un mod asertiv, prin antrenarea unui comportament ludic, prietenos, non-competitiv și non-violent.

Activitatea de bază a proiectului a constat în îndrumarea elevilor în a-și identifica și automonitoriza emoțiile (trăirile) zilnice sub forma, inițială, a unui joc de conștientizare: alegerea imaginii emoțiilor experimentate (bucurie, tristețe, mirare, frică etc.) dintr-un set pre-existent și depunerea acestora într-un borcan la sfârșitul zilei. Astfel că, la sfârșitul proiectului am avut borcănașele pline cu diferite „emoții”.

Părinții, ca parteneri de bază în procesul educațional, au beneficiat de două ateliere de lucru în care au fost învățați/ghidați cum să gestioneze emoțiile copiilor, să participe la procesul de co-reglare și cum să comunice nonviolent în cazul unor emoții puternice.

Pornind de la „emoțiile” (mai frecvente) adunate, activitățile au constat din: exerciții de recunoaștere și mimare ulterioară a emoțiilor, discuții pe marginea experimentării emoțiilor în cazul fiecărui elev și chestionarea modului în care elevii percep emoțiile celorlalți, respectiv acțiuni mai elaborate tip: fotografierea și printarea în format 3D a emoțiilor, realizarea unei expoziții foto cu imagini comentate de către elevi (tip photovoice), realizarea unor miniscenete de teatru a emoțiilor (tip teatru-forum) etc. pornind de la analiza emoțiilor „strânse”.

Consider că prin joc, metode nonformale și oferirea unor instrumente adecvate potențialului lor, elevii cu dizabilități au avut posibilitatea de a învăța și experimenta contexte, stări, expresii faciale, gesturi etc. pentru a exprima diferite emoții, gânduri, situații, dorințe etc. simțite/trăite.

Principalele activități

Proiectul s-a derulat în perioada septembrie-decembrie. Fiecare lună a avut o temă specifică care a cuprins activități orientate pentru a îndeplini scopul proiectului inovativ. Datorită contextului actual, o parte din activități s-au desfășurat față în față, iar altele în mediul online, utilizând diferite metode TIC (platforma educațională GSuite, Google Classroom, email, rețele sociale de tipul WhatsApps și Facebook).

Activitățile desfășurate cu elevii, părinții și cadrele didactice au cuprins atât modalități de învățare sincron/asincron, față în față, și chiar afară în curtea școlii cu măști și distanțare socială. Adaptarea a fost la ordinea zilei, atât pentru numărul de copii care a putut fi implicat în proiect (doar cei din clasa mea), cât și în ce privește tipul de activități atât pentru părinți și cadre didactice. Am prezentat colegilor rezultatele proiectului inovativ în cadrul unui consiliu profesoral online, iar cu părinții am realizat unul dintre ateliere pe grupul de WhatsApps, iar un alt atelier s-a desfășurat în curtea școlii cu distanțare socială și măști.

Activitățile au mai presupus și pregătirea unei expoziții itinerante tip photovoice (fotografii cu elevii exprimând diferite emoții, însoțite de comentariile scrise de către ei) și a obiectelor 3D realizate în cadrul acestui proiect (emoticoane cu diferite emoții) în sediul unor instituții locale CJRAE Cluj și Grădinița Universității Babeș-Bolyai.

În continuare, prezint activitățile defalcate pe luni și teme.

Luna septembrie a avut ca temă **Identificarea/ recunoașterea /exprimarea emoțiilor simțite de către elevii cu dizabilități.**

Activitățile desfășurate au fost următoarele:

Activitatea 1: *Identifică-ți emoția!* (autoidentificare a emoțiilor prin alegerea unei imagini ilustrative pentru un tip de emoție)

Activitatea 2: *Recunoaște/numește/observă!* A constatat în recunoașterea emoțiilor prin joc (s-a desfășurat jocul mimă și jocul statui).

Activitate 3. *Verbalizează și exprimă!* Elevii au realizat fotografii în care ei apar și exprimă , verbalizează o emoție pe care a simțit-o și contextul în care această emoție a apărut și ce comportament a determinat acea emoție. (cu sprijin din partea mea)

Luna octombrie a avut ca temă **Antrenarea inteligenței emoționale la elevii cu dizabilități în raport cu potențialul lor de dezvoltare într-un mod funcțional.**

Activitățile desfășurate au fost următoarele:

Activitatea 4: *Exprimarea unor emoții puternice în mod funcțional.* Discuții cu elevii despre ce au simțit, de ce și cum au reacționat ceilalți la o anumită situație/conflict; sugestii de stăpânire și canalizare a emoțiilor (modalități de relaxare activă/pasivă) prin diferite exerciții și tehnici.

Activitatea 5: *Decodificarea indicilor sociali, interpretarea posturilor, mimicii și expresiilor faciale ale celorlalți.* Am realizat împreună cu copiii jocuri de rol privind interpretarea, performarea și controlarea emoțiilor.

Activitatea 6: *Analizarea emoțiilor proprii.* Discuții cu elevii despre acele emoții întâlnite mai des, cum sau manifestat ; analizare a emoțiilor celorlalți; joc tip teatru de păpuși cu mănuși pe care sunt desenate emoțiile, alcătuirea unor replici tip teatru-forum în care sunt mimate/exprimate diverse emoții.

Luna noiembrie a avut ca temă **Și noi avem emoții – și noi suntem valoroși (validare socială/ comunitară)** și a fost dedicată unei singure activități:

Activitatea 7: Prezentarea unui monolog/dialog tip piesă de teatru miniscenete (tip teatru de păpuși folosind mănuși de latex și forme geometrice cu emoții). Acestea au fost postate pe grupul clasei de whatsapp și pe platforma educațională G Suite.

Luna decembrie a fost dedicată **popularizării/diseminării proiectului inovativ** și a cuprins *Activitatea 8: Diseminarea /popularizarea proiectului inovativ¹*, care a implicat atât în instituții partenere, spre exemplu Grădinița Universității Babeș-Bolyai, dar și CJRAE Cluj, care vor găzdui și promova expoziția foto, o instalație cu borcănașele cu emoții ale elevilor și obiectele 3D care exprimă emoții. Acestea vor fi postate/diseminate și în mediul online: pe site-ul școlii, pe pagina mea personală de Facebook, pe grupul Whatsapp al clasei, pe platforma Google Classrom a școlii.

Ateliere pentru părinți

Primul atelier a fost în luna octombrie. Titlul acestuia a fost *Cum reacționăm la emoțiile copilului? Disciplina pozitivă*. Acesta s-a desfășurat : în format online sub forma unor „pastile de reflecție”; față în față, dar ținându-se cont de condițiile actuale (în curtea școlii, cu distanțare fizică) și sub forma unui proiect de familie (realizarea de borcănașe cu emoții acasă împreună cu familia).

Al doilea Atelier de lucru, desfășurat în luna noiembrie, a avut ca titlu *Modalități de comunicare nonviolentă în cazul emoțiilor puternice (furie, tristețe, etc)*. Acesta s-a desfășurat față în față în curtea școlii. Le-am prezentat părinților diferite modalități de comunicare nonviolentă pe care ei să le folosească în situații de criză. Ceea ce a fost interesant, a fost modul în care fiecare dintre ei a împărtășit ceea ce funcționează în cazul copilului propriu, și modul suportiv pe care l-au exprimat față de ceilalți părinți cu copii cu dizabilități. (momentele dificile prin care trece fiecare dintre ei, atât de dificilă).

Obiecte 3D realizate

Obiectele realizate au fost încununarea activității proiectului inovativ. Realizarea acestora a presupus mai multe etape. O etapă a fost vizionarea modului în care se realizează aceste obiecte. Apoi a început comunicarea cu cei din partea tehnică pentru a introduce în Biblioteca virtuală 3D expresii cu emoții. O altă etapă extrem de importantă a fost mersul la școală în perioadă de pandemie, pentru a printa obiectele 3D. A fost o activitate cu multe peripecții (încercări eșuate, reluări), dar și frumos și fructuos până la urmă. Bucuria pe care am trăit-o când am văzut primul obiect 3D a meritat efortul. Ajutorul și colaboarea colegelor au contat în această perioadă dificilă.

¹ Activitățile de popularizare/diseminare se vor realiza și după finalizarea proiectului, când voi reuși să imprim toate obiectele 3D și voi realiza expoziția așa cum am convenit, iar aceste obiecte 3D vor fi utilizate și în activitățile educaționale ulterioare.

Menționez că datorită contextului epidemiologic, deși mi-am propus să realizez toate cele 10 obiecte 3 D, până acum am printat doar patru.

Apreciez că activitățile desfășurate pot contribui la dezvoltarea unor abilități de conștientizare și control al emoțiilor din partea elevilor cu CES. Totodată, rezultatele acestui proiect pot ajuta la înlăturarea unor stereotipii și prejudecăți în ceea ce îi privește pe copiii cu dizabilități și pot contribui, prin acțiunile de diseminare publică a acestor activități, la validarea lor socială și susținere din partea comunității.

Bibliografie :

- Fraser, M.W. et al. (2008) Reducerea violenței între copii. Programul „Putem Alege”. Presa Universitară Clujeană.
- Griga, M.; Tănase, A.; Văetiși, L. (2014) Implicare în prezent pentru o șansă în viitor. Compendiu de bune practici educative pentru reducerea violenței în școli, Daisler Print House.
- Mayer, J. D.; Salovey, P.; Caruso, D. R. (2004) Emotional intelligence: Theory, Findings, and Implications. Psychological Inquiry, vol. 15.
- Roșan, A.; Văetiși, L. (2015) Evaluarea comportamentului adaptativ la elevii cu dizabilități. Studiu de caz. Revista Psihopedagogiei Speciale, vol 4, nr. 5.
- Văetiși, L. (2105) Stereotipuri, prejudecăți și discriminare (Suport de curs pentru Cursul de Psihologia socială în contextul dizabilității, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Catedra de Psihopedagogie, Învățământ la Distanță, Universitatea Babeș-Bolyai.